

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ЗА ФИНАНСИЈЕ, БАНКАРСТВО И РЕВИЗИЈУ
АЛФА БК УНИВЕРЗИТЕТА**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета за финансије, банкарство и ревизију Алфа БК универзитета са седиштем у Београду, на седници која је одржана 15.07.2020. године именована је Комисија за оцену и јавну одбрану докторске дисертације под називом „Унапређење спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са земљама Евроазијског економског савеза – проблеми и перспективе“ кандидата Милице Симић. Пошто је проучила докторску дисертацију, Комисија у саставу:

1. проф. др Јозефина Беке Тривунац, редовни професор, Алфа БК Универзитет – председник Комисије,
2. проф. др Антоанета Василева, редовни професор, Универзитета за националну и светску економију Софија - члан,
3. проф. др Бранислав Влаховић, редовни професор, Пољопривредни факултет универзитета у Новом Саду - члан,
4. др Предраг Вуковић, научни сарадник, Институт за економику пољопривреде, Београд - члан, и
5. проф. др Борис Кузман, виши научни сарадник, ванредни професор, Алфа БК универзитет - ментор.

у складу са чланом 39. Правилника о докторским студијама, подноси следећи

Извештај о оцени докторске дисертације

Основни подаци о кандидату и дисертацији

(основни подаци о кандидату, наслову дисертације, њеном обиму и библиографским подацима, назив рада и име часописа у ком је кандидат као први аутор објавио рад у складу са Стандардима)

Кандидат Милица (Мирослав) Симић рођена је 1986. године у Крагујевцу. Дипломирала је на Факултету за трговину и банкарство Алфа универзитета са седиштем у Београду на смеру Рачуноводство и ревизија 2010. године, остварила 240 ЕСПБ бодова и стекла звање дипломирани економиста. На истом факултету завршила је и мастер студије и 2013. године стекла звање мастер економиста и остварила 300 ЕСПБ бодова. Године 2013. на

истом факултету уписала је докторске студије на смеру Међународна трговина и бизнис. У оквиру трогодишњих докторских студија положила је све предмете предвиђене планом и програмом и у складу са Правилником о докторским академским студијама и начину и поступку одбране докторске дисертације од 8.11.2016. године стекла право да поднесе завршену докторску дисертацију. Од 2014. године кандидат је запослен на Алфа БК универзитету у звању асистента.

Докторска дисертација Милице Симић (у даљем тексту кандидат) носи наслов „Унапређење спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са земљама Евроазијског економског савеза – проблеми и перспективе“. Дисертација је написана на 249 страна технички обрађеног текста (Формата А4, стандардног прореда и величине слова). Након апстракта на српском и енглеском језику и листе скраћеница, дисертација обухвата: Увод (3 стр.); Хипотетичко-методолошки оквир истраживања (12 стр.); Економски и стратешки значај земаља ЕАЕС (39 стр.); Анализу спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са чланицама ЕАЕС (97 стр.); Нормативну анализу споразума о слободној трговини Републике Србије (34 стр.); Перспективе регионалне интеграције ЕАЕС и међузависност интеграционих процеса Републике Србије (23 стр.); Проблеме и перспективе (23 стр.); Закључак (11стр.) и Литературу (7 стр.) са 126 релевантних референци на српском, руском и енглеском језику. Дисертацијом је обухваћен и већи број графичких и табеларних приказа и то : 36 табела, 8 хистограма, 16 слика и 10 графикона.

У складу са Стандардом и чланом 36. Правилника о докторским студијама кандидат има прихваћен рад за објављивање као први аутор. Симић М (2020), „Спољнотрговинска размена агроиндустријских производа између Републике Србије и Републике Казахстан – деценија од потписивања Споразума о слободној трговини“, Школа бизниса, Нови Сад, број 1/2020, ISSN 2406-1301

Предмет и циљ дисертације

(показати да је реч о оригиналној идеји значајној за развој науке, њену примену, односно развој научне мисли уопште)

Предмет истраживања докторске дисертације је динамика, обим, структура и квалитет спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са земљама Евроазијског економског савеза. Истражује се економски и геостратешки значај, место и улога ове групе земаља (регионалне интеграције) за привреду и укупни развој Републике Србије. Основни предмет истраживања је анализа - оцена квалитета и квантитета трговинске размене земаља ЕАЕС са Републиком Србијом. Неопходно је утврдити које су перспективе ове регионалне интеграције, односно место и улога привреде Републике Србије у будућем периоду са аспекта ове регионалне интеграције. Сагледати досадашње

мере и програме, и са критичком анализом предложити нове у циљу подизања обима и дисперзије трговинске размене. На крају истраживања апострофиран је значај досадашње сарадње ЕАЕС и место и улогу у будућој размени агроиндустријских производа са овом групацијом земаља, са сопственим виђењем модалитета унапређивања размене у погледу квантитета и квалитета у смислу повећања учешћа производа виших фаза прераде и софистицираних производа.

Основни циљ истраживања је место, улога и значај регионалне интеграције земаља ЕАЕС не само за пољопривреду и пољопривредну индустрију већ за српску привреду у целини. Неопходно је доказати значај и улогу досадашње и будуће сарадње са земљама ЕАЕС, а основни циљ је анализа стратешког значаја ове групације за привреду Републике Србије (агроиндустријски комплекс). Секундарни циљ је утврдити са којом земљом из ове групације Република Србија има најинтезивнију размену и како повећати обим и структуру промета са сваком појединачном чланицом савеза. Циљем истраживања детерминише се кретање извоза агроиндустријских производа специфицираних по стандардној трговинској класификацији за робне секторе „храна и живе животиње“ и „пиће и дуван“, посматрано са аспекта робних одсека за временски интервал од 2008. – 2017. године. Циљеви истраживања се односе на неопходне елементе који су детерминисали досадашњи извоз, као и факторе истог у наредном периоду. Истраживањем се, такође, настоје утврдити услови који су неопходни за повећање производње, извоза и прерађивачког асортимана. Неопходно је да се сагледа стање промета извоза агроиндустријских производа у посматраном периоду, те да се дође до слике о потенцијалним шансама, могућностима и претњама које либерализација тржишта носи са собом по српску привреду. Агроиндустријски производи имају значајну улогу и стратешки значај у структури извоза на тржиште ЕАЕС. Прецизно дефинисање и примена маркетинг концепта као и дефинисање производње према захтевима ЕАЕС тржишта, у значајној мери утицаће на повећање извоза а самим тим и раст спољнотрговинске размене.

У раду су анализиране и предложене мере и модалитети сарадње који се морају предузети да би се повећао извоз агроиндустријских производа на тржиште ЕАЕС. Предложене мере обухватају неколико нивоа: На макроекономском нивоу потребно је дугорочном аграрном политиком стимулисати целокупни аграрни комплекс и различитим финансијским потстицајима државе унапредити извоз. Са микроекономског нивоа, потребно је конципирати производњу према захтевима и потребама тржишта ЕАЕС. Неопходно је оптимално комбиновање свих инструмената маркетинг МИКС-а (производ, цена, промоција и дистрибуција), како би се остварио производњом, како квантитативно, тако и квалитативно задовољиле потребе потрошача и остварио позитиван финансијски резултат привредних субјеката. Без економске сигурности произвођача, нема озбиљне агроиндустријске производње. Неопходан предуслов, поред осталог, јесте и стално истраживање захтевног тржишта ЕАЕС. Потребно је створити стабилне извозне вишкове производа који ће по питању квалитета задовољавати потребе купаца. На основу анализе ЕАЕС тржишта потребно је задовољити следеће: тржиште све више тражи здравствено

безбедне производе, тражи високи квалитет и сталну снабдевеност тржишта свежим пољопривредним производима, чему треба да се прилагоди производња, логистика и робни промет. ЕАЕС тржиште тражи за купца препознатљив производ и препознатљиву робну марку (бренд). Такође, потребна је и практична амбалажа (како за трговину, тако и за све учеснике у процесу промета), као и да је иста направљена од материјала који не штети здрављу човека и животној средини, што подразумева да је еколошки компатибилна.

Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању
(да ли су хипотезе научно потврђене или оборене)

Сходно дефинисаном предмету и циљевима истраживања у докторској дисертацији кандидат је поставио и тестирао следеће хипотезе:

ГХ – Доказивање неопходности унапређивања и интензивирања спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са земљама ЕАЕС.

Х1 – Констатовање да ови облици сарадње са земљама ЕАЕС не утичу на процесе и активности приступања Републике Србије ЕУ.

Х2 - Доказивање да ли подизање обима и квалитета размене из ове делатности може ублажити и нивелисати ниво спољнотрговинске размене и других делатности, пре свега енергената.

Х3 - Анализом унапређивања размене са овом групацијом земаља може повећати ниво робне размене и са трећим земљама које нису чланице ове групације нпр. Кина, Индија и Бразил.

Рада главне хипотезе докторске дисертације спроведена је у следећим фазама:

- Сагледавање позиције агроиндустријског сектора у спољнотрговинској размени Републике Србије са ЕАЕУ, а затим и појединачно по земљама чланицама ЕАЕУ;
- Мерење извозних компаративних предности одсека, робних група и агроиндустријских производа по Стандардној међународној трговинској класификацији, како би се идентификовали они најзначајнији са становишта повећања укупног извоза, и у том смислу дале смернице како би се мере економске политике правилно усмериле и извршиле специјализацију производње;
- Доћи до закључака у ком правцу треба мењати производно-извозну структуру агроиндустријских производа у циљу повећања вредности производње и извоза.

Тестирање главне и помоћних хипотеза, заједно са статистиком оцењивања чини део статистике закључивања. На основу дефинисаног циља истраживања, постављене су следеће тезе од којих се пошло у овом научном истраживању:

- Повећање извоза представља кључно дугорочно решење за остварење макроекономске стабилности Републике Србије;
- Сектор агроиндустријских производа има значајну улогу у расту извоза и уравнотежењу спољнотрговинског биланса наше земље;
- Специјализација одсека у оквиру сектора агроиндустријских производа који остварују компаративну предност у наступу на тржиште ЕАЕС;
- Унапређење производне структуре агроиндустријског сектора је нужан услов за развој производње и пораст извоза.

Методологија рада се заснива на низу општих и специфичних метода научног истраживања као што су анализа и синтеза, апстракција и генерализација, индукција и дедукција, квантитативно-квалитативни методе као и компаративна анализа. Главни извори информација су нормативни документи, документи ЕАЕУ, академска литература, чланци, итд. У раду коришћени су публиковани подаци Завода за статистику Републике Србије, подаци Евростата као званичног статистичког органа ЕУ, затим статистички подаци из базе Уједињених Нација (UN Comtrade Database) као и подаци из World Integrated Trade Solution (WITS) софтвера и Трговинске мапе (Trade Map). Временски период истраживања је од 2008. до 2017. године и исти је условљен расположивим документационим материјалом. Анализа садржаја првенствено је коришћена у проучавању текстова споразума о оснивању ЕАЕС, споразума о слободним трговинским зонама Републике Србије, општег дискуса око овог питања, главним показатељима трговине и инвестиција; док је компаративна анализа коришћена како у теоријском делу дисертације, тако и у представљању резултата емпиријског истраживања и закључку. Ради обједињавања сазнања стечених статистичком методом и компаративном анализом кандидат је користио методу синтезе у стематизацији података о трговини агроиндустријским производима Републике Србије са земљама ЕАЕУ за десетогодишњи период. Поред тога, зарад издвајања битних одлика истраживаних појава од мање битних, путем методе апстракције за Руску Федерацију као најзначајнију земљу увозницу ЕАЕС, направљена је детаљнија анализа, на нивоу производа. Ове табеле дају преглед који од 49 групе производа се извозе. За дефинисање групе производа, коришћена је класификација Комбинована номенклатура Хармонизованог система (HS2). Математичко-статистичке методе коришћене су за посматрање, статистичко прикупљање, сређивање, груписање, контролу, обраду и приказивање података као и анализу, тумачење података и презентацију резултата. Вредности добијене коришћењем статистичких метода графички су представљене хистограмима. Кандидат примењује научни и истовремено практично оријентисани приступ у оцени садашњег стања спољнотрговинских односа Републике Србије и ЕАЕС, конкретније, спољне трговине пољопривредним производима. Идентификована су могућа сценарија за развој пројеката интеграције Републике Србије у односу на ЕАЕС. Као резултат анализе и с обзиром на то да сценариј формирања српске привреде као својеврсног моста између ЕУ и ЕАЕС постаје све вероватнији са тачке

гlediшта кандидата, дате су препоруке у вези са развојем економске сарадње Републике Србије и ЕАЕС и трговине агроиндустријских производа.

Применом релевантних научних метода истраживања, постављене хипотезе су научно потврђене и емпиријски доказане.

Кратак опис садржаја дисертације

Сагласно опредељеном предмету и циљевима истраживања, постављеним научним хипотезама и методологији истраживања, докторска дисертација је структурирана на следећи начин:

Абстракт

Садржај

Листа скраћеница

Увод

1. Хипотетичко-методолошки оквир истраживања

- 1.1. Предмет истраживања
- 1.2. Циљ истраживања
- 1.3. Значај истраживања
- 1.4. Основна и помоћне хипотезе
- 1.5. Извори података
- 1.6. Методологија рада
- 1.7. Научни допринос

2. Економски и стратешки значај земаља ЕАЕС

- 2.1. Развојна архитектура пројекта „Евроазијска иницијатива“
- 2.2. Од идеје до институционалног оквира
 - 2.2.1. Од униполарног до мултилатералног система
 - 2.2.2. Од Заједнице до новог центра глобалне економске гравитације
- 2.3. Анализа Уговора о Евроазијској економској унији
- 2.4. Организацијска структура Евроазијске економске уније
 - 2.4.1. Врховни Евроазијски економски савет
 - 2.4.2. Евроазијски Међувладин савет
 - 2.4.3. Евроазијска економска комисија
 - 2.4.4. Суд Евроазијска економске уније
- 2.5. Механизам економске интеракције у оквиру Евроазијске економске уније
 - 2.5.1. Макроекономска политика
 - 2.5.2. Монетарна политика
 - 2.5.3. Индустријска и агроиндустријска политика
 - 2.5.4. Технички прописи
 - 2.5.5. Енергетска и транспортна политика
 - 2.5.6. Санитарне, ветеринарске, карантинске и фитосанитарне мере и заштита потрошача
- 2.6. Економски и геостратешки значај чланица Евроазијске економске уније

3. Анализа спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са чланицама ЕАЕС

- 3.1. Позиција Републике Србије у међународној трговини
- 3.2. Анализа извоза агроиндустријских производа са ЕАЕС
- 3.3. Анализа спољнотрговинског односа Републике Србије и Руске Федерације
- 3.4. Извоз агроиндустријских производа Републике Србије на тржиште Руске Федерације
 - 3.4.1. Анализа СМТК одсека и позиција агроиндустријских производа
 - 3.4.1.1. Анализа по производима СМТК 01 (“01 - Месо и прераде од меса”)
 - 3.4.1.2. Анализа по производима СМТК 02 (“02 - Млечни производи и птичја јаја”)
 - 3.4.1.3. Анализа по производима СМТК 04 (“04 - Житарице и производи на бази житарица”)
 - 3.4.1.4. Анализа по производима СМТК 05 (“05 - Поврће и воће”)
 - 3.4.1.5. Анализа по производима СМТК 11 (“11 - Пића”)
 - 3.4.2. Увоз агроиндустријских производа Републике Србије из Руске Федерације
 - 3.4.3. Биланс спољнотрговинске размене са Руском Федерацијом
- 3.5. Извоз агроиндустријских производа Републике Србије на тржиште Републике Белорусије
 - 3.5.1. Увоз агроиндустријских производа Републике Србије из Републике Белорусије
 - 3.5.2. Биланс спољнотрговинске размене са Републиком Белорусијом
- 3.6. Извоз агроиндустријских производа Републике Србије на тржиште Републике Казахстан
 - 3.6.1. Увоз агроиндустријских производа Републике Србије из Републике Казахстан
 - 3.6.2. Биланс спољнотрговинске размене са Републиком Казахстан
- 3.7. Извоз агроиндустријских производа Републике Србије на тржиште Киргиске Републике
 - 3.7.1. Увоз агроиндустријских производа Републике Србије из Киргијке Републике
 - 3.7.2. Биланс спољнотрговинске размене са Киргиском Републиком
- 3.8. Извоз агроиндустријских производа Републике Србије на тржиште Републике Јерменије

4. Нормативна анализа споразума о слободној трговини Републике Србије

- 4.1. Споразум о слободној трговини између Републике Србије и Руске Федерације
 - 4.1.1. Општи ставови о односима Републике Србије и Руске Федерације
 - 4.1.2. Уводна разматрања
 - 4.1.3. Значај и предности Споразума о слободној трговини између Републике Србије и Руске Федерације
 - 4.1.4. Анализа одредаба Споразума о слободној трговини са Руском Федерацијом
 - 4.1.5. Протокол о изузецима из режима слободне трговине из 2011. године
 - 4.1.5.1. Прилог број 1 Протокола о изузецима из режима слободне трговине
 - 4.1.5.2. Прилог број 2 Протокола о изузецима из режима слободне трговине
 - 4.1.5.3. Прилог број 3 Протокола о изузецима из режима слободне трговине
 - 4.1.6. Критеријуми порекла робе
 - 4.1.7. Докази о пореклу робе
 - 4.1.8. Квалитет производа
 - 4.1.9. Уредба о евиденцији извозника воћа и поврћа у Руску Федерацију

4.1.10. Закључна разматрања

4.2. Споразум Републике Србије и Републике Белорусије о слободној трговини

4.3. Споразум Републике Србије и Републике Казахстан о слободној трговини

5. Перспективе регионалне интеграције ЕАЕС и међузависност интеграционих процеса Републике Србије

5.1. Анализа основних макроекономских индикатора одрживости интеграција у оквиру ЕАЕС

5.2. Динамика производње и трговине у оквиру аграрног сектора Евроазијског економског савеза

5.3. Перспективе интеграционих процеса

5.3.1. Структура и обележја робне размене Републике Србије и Европске уније

5.4. Међузависност приступања СТО, ЕУ и ЕАЕС

5.5. Регионална интеграција: Народна Република Кина, ЕАЕС и „појас и пут свиле“- место и значај за Републику Србију

6. Проблеми и перспективе

6.1. SWOT анализа

6.2. Пословна сарадња са земљама ЕАЕС као одговор на глобализацију

6.3. Сарадња са ЕАЕС на нивоу пословних субјеката

6.4. Дугорочни облици економске сарадње са ЕАЕС

6.5. Значај сарадње Републике Србије са ЕАЕС са аспекта глобалних промена

Закључак

Литература

Прилог 1

Прилог 2

Прилог 3

Прилог 4

Прилог 5

Прилог 6

Списак графикона

Списак слика

Списак хистограма

Поред увода, хипотетичко-методолошког оквира и закључка дисертација „Унапређење спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са земљама Евроазијског економског савеза – проблеми и перспективе“ садржи још пет поглавља.

Друго поглавље дефинише економску и стратешку важност држава чланица ЕАЕС. Анализирана је развојна архитектура пројекта Евроазијске иницијативе и његово претварање у центар глобалне економске гравитације. Трасиран је пут од генезе идеје преко формирања царинске уније, заједничког економског простора и економске

заједнице до економског савеза. Еволуција уније од униполарног до мултилатералног система са синергијским ефектима је врло добро објашњена. Уговор о Евразијској економској унији је предмет детаљне дискусије. Размотрена су питања везана за институционални оквир и организациону структуру ЕАЕС. Хоризонт информација о политичко-правним и организационим аспектима ЕАЕС проширен је проучавањем регулаторних органа и правног субјективитета ЕАЕС. Озбиљна пажња посвећена је механизму економске интеракције у оквиру Евроазијског економског савеза. Коментаришу се све политике са којима ова групација наступа на светској сцени, укључујући макроекономску, монетарну, индустријску и агроиндустријску, енергетску и транспортну политику, као и техничке прописе и санитарне, ветеринарске, карантинске и фитосанитарне мере и заштиту потрошача. На крају, нагласак је стављен на економску и стратешку важност држава чланица ЕАЕС за глобалну и српску привреду, јер анализа показује да млада интеграција остварује значајан утицај на развој светске економије. Као резултат уверљиве аргументације, кандидат идентификује области у којима је Евроазијски економски савез лидер у свету.

Треће поглавље посвећено је анализи спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са чланицама ЕАЕС. Овај део рада садржи кандидатово емпиријско истраживање које има за циљ да прикаже однос и структуру спољне трговине агроиндустријских производа Републике Србије појединачно са сваком од земаља чланица ЕАЕС, што је од посебног значаја за обликовање концептуалног оквира дисертације. У први план се износи степен отворености економије и позиција Републике Србије у међународној трговини. Праћен је детаљно извоз агроиндустријских производа са ЕАЕС. Обухваћени су спољнотрговински односи Републике Србије са Руском Федерацијом, Републиком Белорусијом, Републиком Казахстаном, Киргиском Републиком и Републиком Јерменијом по одсецима СМТК, као и спољнотрговински биланс сваке од земаља. У табелама су приказани подаци о просечном увозу, односно извозу, просечним стопама промене, коефицијентима варијације и просечној структури увоза, односно извоза, посебно за сваку земљу и одсецима СМТК који се односе на агроиндустријске производе. Поред тога, за Руску Федерацију као најзначајнију земљу увозницу ЕАЕС, направљена је свеобухватна и прецизна анализа, на нивоу производа. Ове табеле дају преглед који од 49 групе производа се извозе. Примењена анализа заснована на принципу „одозго према доле” омогућава сагледавање целокупне слике реалног унапређења спољнотрговинске размене између Републике Србије и држава чланица Савеза. Посебно је важно да се овај део заснива на квантитативном истраживању аутора које је урађено на основу података Републичког завода за статистику за период 2008-2017. Осим података о увозу, извозу, БДП-у, индексима физичког обима који су били основа за обрачун, коришћени су подаци из базе Евростат, затим из базе УН, подаци МТЦ, као и подаци СТО. Образложење је илустровано одговарајућим табелама, графиконима, хистограмама и сликама.

Детаљна анализа на нивоу агроиндустријских производа који се извозе у Руску Федерацију до сада није рађена нити игде званично у јавности презентована. У том смислу резултати истраживања се могу користити за побољшање већ потписаних споразума, као и за унапређење преговорног процеса, што повећава друштвено-корисни карактер овог рада.

Четврто поглавље представља анализу потписаних споразума о слободној трговини између Републике Србије и Руске Федерације, Републике Белорусије и Републике Казахстан. Сврха поглавља је анализирати економске и правне аспекте споразума, њихове предности и недостатке како би се олакшала и повећала трговина између земаља потписница. Логично, кандидат више пажње посвећује споразуму о слободној трговини између Републике Србије и Руске Федерације, укључујући историјске основе односа двеју земаља, значаја и предности споразума. Анализа такође укључује специфичне одредбе споразума (критеријуми и докази о пореклу робе, контрола квалитета производа, правила о транзиту и реекспорту робе итд.), протокол са изузецима из режима слободне трговине, као и уредбу о евиденцији извозника воћа и поврћа у Руску Федерацију. Овај споразум уз Протокол из 2011. године представља правни оквир преференцијалне трговинске размене између Републике Србије и Руске Федерације. Споразум из 2000. године даје Републици Србији предност у односу на остале земље за извоз српских производа на тржиште Руске Федерације, а самим тим утиче и на развој српске привреде. Значај овог споразума је вишеструк а у овом делу рада објашњени су главни ефекти које је Република Србија потписивањем овог споразума остварила и добила бенефиције које је чине најповољнијом земљом за страна улагања на Балкану као и могућности које Република Србија добија од истих. Такође се напомиње да споразуми Републике Србије са Републиком Белорусијом и Републиком Казахстаном дају земљама могућност да слободно унапређују и продубљују узајамну трговинско-економску сарадњу, на принципима тржишне економије, као и да прошире и унапреде узајамно корисне трговинско-економске односе, стварајући неопходне услове за слободно кретање робе и капитала у складу са важећим законодавством у свакој држави и правилима Светске трговинске организације (СТО).

Мало је аутора који су истраживали проблеме економских односа између Републике Србије и држава чланица ЕАЕУ, а дефинитивно недостаје научних публикација у вези са споразумима о слободној трговини између Републике Србије и Руске Федерације, Републике Белорусије и Републике Казахстана. Овај део дисертације је важан, не само да би се испунио теоријски вакуум, већ садржи практичне смерницама које се могу дати државним институцијама и српским произвођачима да прошире своје знање о правном и економском оквиру ових односа и ојачати своју позицију на тржиштима Руске Федерације, Републике Белорусије и Републике Казахстана.

У петом поглављу се дискутује о перспективама регионалне интеграције ЕАЕС и међузависностима интеграционих процеса Републике Србије. Прегледом и анализом основних макроекономских индикатора показује се, да ЕАЕС је доказао своју одрживост. Резултати потврђују стабилан развој Савеза, дошло је до раста показатеља унутрашње и

међународне трговинске размене, обима и стопе раста БДП-а, различитих сектора индустријске производње, док је тржиште либерализовано за промет роба, услуга, капитала и радне снаге. С обзиром на карактеристике развоја унутрашње и међународне трговине чланица ЕАЕС, као најважнији показатељ ефикасности спровођења процеса интеграција, примећен је позитиван тренд раста. У том контексту анализира се динамика производње и трговине у оквиру аграрног сектора ЕАЕС. Закључак је да показатељи за време функционисања Савеза указују стални раст пољопривредног сектора и могућности даљег повећања обима конкурентне производње и развоја извоза.

Посебна пажња посвећена је учешћу Републике Србије у другим форматима регионалних интеграција. Кандидатов став изражава се у разматрању међузависности приступања СТО, ЕУ и ЕАЕС, као и односа са Кином и „Појасом и путем свиле“. Примећен је кључни значај односа Републике Србије и ЕУ. Основни аспект економске сарадње Републике Србије са земљама ЕУ је робна размена, и ту Република Србија бележи позитивне тенденције последњих година. Процена структуре и обележја робне размене Републике Србије и Европске уније одражава њен значај за изгледе европских интеграционих процеса и диверзификације извозног потенцијала земље. Имајући у виду да је Република Србија увозно зависна земља са високим спољнотрговинским дефицитом, ступање у СТО поједноставило би успостављање трговинских токова са новим партнерима и примену извозног модела раста српске приреде. Наглашена је важност чињенице да мултилатерални преговори који се одвијају под окриљем СТО нуде потенцијал за одржавање дугорочног раста, стимулисања трговине и инвестиција и одрживог привредног развоја. Такође су коментарисани различити сценарији односа Кине са земљама Централне и Источне Европе, фокусирајући се углавном на њихов стратешки значај за спољно-трговинску политику Републике Србије. У циљу учвршћивања српско-кинеских економских односа и реиндустријализације српског реалног сектора представљене су корисне идеје за привлачење СДИ, развијање сарадње, промовисање win-win кооперације итд..

Шесто поглавље разматра проблеме и перспективе сарадње Републике Србије са земљама ЕАЕС. SWOT анализа коју је направио кандидат на почетку поглавља даје основу за теоријску ситематизацију предности и слабости, могућности и ограничења извоза агроиндустријских производа из Републике Србије у земље ЕАЕС и на бази тога дате су препоруке за примену високо ефикасног маркетиншког приступа на овом тржишту. Посебна пажња посвећена је пословној сарадњи са земљама ЕАЕС као одговор на глобализацију. Акцент је на балансу између глобалних, регионалних и националних сличности и разлика. Означено је које су перспективе ове регионалне интеграције, односно места и улога привреде Републике Србије поштујући национални интерес. На основу претходне анализе скициран је организациони и стратешки дизајн будуће сарадње. Кандидат наводи професионалне препоруке за најперспективније дугорочне облике економске сарадње и пословања са ЕАЕС. Њихов потенцијал окарактерисан је

специфичностима земаља и динамичним променама у глобалном пословном окружењу. Очигледан је кандидатов поглед на модалитет унапређивања трговинске размене у смислу повећања учешћа производа са додатном вредношћу, што је изузетно драгоцено.

Ово поглавље није написано са циљем да понови општепознате теорије, већ да представи једно савременније виђење значаја сарадње Републике Србије са ЕАЕС са аспекта глобалних промена, што је изузетно драгоцено за постизање главног циља дисертације и доказивање њених хипотеза. Кандидат убедљиво показује да развој приватног предузетништва не само у агрокомплексу него у свим комплементарним привредним гранама, као и државна политика, односно даље активности на реструктурирање целокупне привреде, чини се важним елементом извозне стратегије Републике Србије у условима глобализације и регионализације

Остварени резултати и научни допринос дисертације

(конкретно навести остварени допринос одређеној области науке)

Дисертација кандидата Милице Симић представља оригиналан, савремен и значајан научни допринос, собзиром да је тема јединствена и по први пут обрађена у овој дисертацији. Текст дисертације је написан јасно, разумљиво и прегледно. Предмет, циљ и задаци дисертације јасно су формулисани, а резултати истраживања систематски изложени. Научни доприноси могу се недвосмислено утврдити.

Научни допринос који је резултат примене научних метода и укупних истраживања докторске дисертације огледа се у унапређењу (доношење више мера и програма) спољнотрговинске размене Републике Србије са чланицама ЕАЕС како са аспекта обима (вредности) размене, тако и са аспекта квалитета робне размене (производи виших фаза индустријске прераде) .

Сам назив докторске дисертације представља њену тежњу и амбицију да се укључи у међународну расправу о извозним стратегијама, представљајући резултате из пет до сада неистражених тржишта ЕАЕС. Истраживачки приступ подразумевао је обједињено проучавање структуре спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије и чланица ЕАЕС и њихово вредновање на основу спољнотрговинског биланса државе.

Поред тога, још један од научних доприноса везан је за њен мултидисциплинарни карактер. Истраживање не представља само још једно тестирање компаративних извозних предности у међународном пословању државе. Истраживањем се иде корак даље преко покушаја да се на основу истражених 49 група производа које Република Србија размењује са ЕАЕС, скицира организациони и стратешки дизајн будуће сарадње.

Систематизација нових сазнања и допуна недостајућег фонда знања, успостављање концептуалног оквира за емпиријско истраживање и синтеза резултата мерења преко примарних података у шест националних оквира креирају оригиналност ове дисертације и њен су примарни допринос.

Овим радом даје се и практичан допринос. Анализа и оцена која је спроведена у истраживању, као и закључци и препоруке дате јавној администрацији могу послужити у формулисању државне политике а посебно у унапређењу регулаторних механизма који су релевантни за подстицање трговинских односа и изградњу адекватне информационе инфраструктуре у односу на регионалну сарадњу. Студија динамике увоза и извоза по робним групама могла би се користити у припреми конкретних спољнотрговинских операција и споразума од стране српских предузетника и инвеститора.

Објављени и саопштени резултати који чине део докторске дисертације

Симић, М., Василева, А., (2019) Економски односи Републике Србије и Евроазијске уније засновани на примеру спољнотрговинске размене агроиндустријских производа – актуелна ситуација и будуће перспективе, Зборник “Интеграциони процеси у Евроазији”, *Институт за међународну политику и привреду*, Београд, стр. 328-351

Закључак са образложењем научног доприноса докторске дисертације

(наводи да је дисертација урађена према одобреној пријави, да је оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за јавну одбрану)

Комисија сматра да докторска дисертација под насловом „Унапређење спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са земљама Евроазијског економског савеза – проблеми и перспективе“ даје значајан допринос у домену спољнотрговинских истраживања, кроз детаљно представљање нове извозне дестинације и успостављање аутентичног концептуалног оквира истраживања. У складу са постављеним предметом и циљем истраживања, научним хипотезама и примењеним методама истраживања, теоријски, методолошки и практични резултати обухватили су све елементе који су од значаја за унапређење извоза агроиндустријских производа Републике Србије на тржиште ЕАЕС, као и развојне перспективе и предложена могућа решења. Успостављање концептуалног оквира истраживања и само истраживање на нивоу од 49 производа, кандидат је практично показао како се бројни проблеми везани за природу непотпуних примарних података могу решити без трансформације података који могу условити губљење значајног дела информација. Такви практични примери често изостају и у специјализованој литератури. Из наведеног произилази још један важан научни допринос дисертације, а то је репликативни карактер. Репликативни карактер концептуалног оквира истраживања омогућиће добру основу будућих истраживања

сличним методолошким поступцима али у различитим контекстима, што представља основ изградње научне мисли и знања. Из свега наведеног, произилази још један допринос који спроведено истраживање има, а односи се на његову оригиналност и аутентичност. Компаративна анализа, системско проучавање и синтеза резултата добијених проучавањем обједињене структуре спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са чланицама ЕАЕС, према сазнањима Комисије и аутора дисертације до сада нису били предмет анализе и научног презентовања.

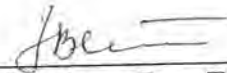
Комисија оцењује да докторска дисертација под насловом: „Унапређење спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са земљама Евроазијског економског савеза – проблеми и перспективе“ кандидата Милице Симић, у потпуности испуњава све захтеве везане за садржај, обим, квалитет и резултате истраживања у односу на тему која је пријављена и одобрена. Кандидат је применом адекватних научних метода успоставио адекватан истраживачки оквир кроз дефинисање и систематизацију подручја и проблема истраживања. Дефинисани предмет, циљеви и научне хипотезе који су одобрени за израду, усклађени су у потпуности са предметом и циљевима реализованог истраживања.

Докторска дисертација представља резултат самосталног и студиозног рада кандидата који је показао способност објективног оцењивања ставова и резултата појединих аутора и самосталног извођења закључака о проблемима које разматра. Проучавање правилно одабране стране и домаће литературе резултирало је постављањем адекватних истраживачких хипотеза као и поузданих теоријско-методолошких истраживања којима су задате хипотезе проверене и тестиране. На основу добијених резултата конципирани су аргументовани и научно засновани закључци. Кандидат је показао способност аналитичког закључивања и систематичности током истраживачког рада. Закључци до којих је кандидат дошао су јасни, логични и аргументовани, добијени емпиријским и сопственим аналитичким резултатима и засновани на адекватном тумачењу теорије за испитивану проблематику

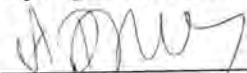
На основу свега изложеног, имајући у виду квалитет, значај остварене резултате и научни допринос докторске дисертације кандидата Милице Симић, под називом „Унапређење спољнотрговинске размене агроиндустријских производа Републике Србије са земљама Евроазијског економског савеза – проблеми и перспективе“, Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета за финансије, банкарство и ревизију Алфа БК универзитета да је прихвати и одобри њену јавну одбрану.

У Београду 17.09.2020

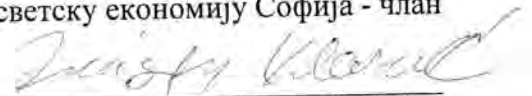
Чланови Комисије:

др Јозефина Беке Тривунац,
редовни професор Алфа БК универзитета
у Београду, председник комисије

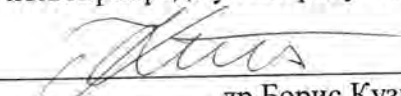
др Антоанета Василева,
редовни професор Универзитета за националну
и светску економију Софија - члан

др Бранислав Влаховић
редовни професор Пољопривредни факултет
универзитета у Новом Саду - члан

др Предраг Вуковић
научни сарадник Института за економику
пољопривреде у Београду - члан

др Борис Кузман
виши научни сарадник, ванредни
професор Алфа БК универзитета - ментор